

1955

Magyar tragédia New Yorkban

Német ujságíró látogatása Ábrahám Pál zeneszerzőnél az elmeógyintézetben.

NEW YORK. — Távol a várostól, Queensben, hatalmas épülettömb emelkedik. Számos sárga terméskőből épült házból áll, s ezek között a Creedmoor State Hospital, New York elmeógyintézete. Utóbbiban él, jobban mondva, szynlődik tíz éve egy ember, kit az egész világ ünnepeit és aki melódiáival milliókat büvölt el: Ábrahám Pál, a magyar operett-komponista, "Bál a Savoyban", "Hawaii rózsája", "Viktória és huszárja" s számos más dal és sláger szerzője. Európában még most is játszák őket s filmváltozatuk még fokozta népszerűségüket. Rádiókban is minduntalan hallhatók operettjeiről készült hanglemezek.

A világ azonban, melyben Ábrahám Pál ily dicsőséget — és gazdagságot is — élvezett, megfeledkezett róla. Számátalan barátja, kiadóí, kik rengeteg pénzt kerestek rajta, a művészek, kik operettjeiben oly nagy sikereket arattak, a muzsikuskok, kik csodálták — s talán irigyelték is —, mit sem törődnek vele.

Szegényen, élő halottként, kiről senki sem vesz tudomást, tengődik Ábrahám Pál, elzárva a külvilágtól. Csak néhány ember látogat el nagyritkán hozzá Creedmoorba. Annál is magányosabban él, mivel az országban egyetlen hozzátartozója sincs. Felesége, kitől már régen elvált, Budapesten él, s gyermekek nem születtek ebből a háazsságból.

Valaki, aki még nem feledkezett meg Ábrahám Pál boldogító, örömet sugárzó zenéjéről, kért meg keressem fel az intézetben. Végtelenül megrázó és elszomorító találkozás volt. Az első nyomasztó érzés, amely fogadott, hogy minden ajtó csak befelé nyílik, aztán automatikusan bezáródik mögöttem. A várószobában kis zongora áll.

Megjelenik a hosszú folyosó végén Ábrahám Pál. Nehézkesen jár, s kissé elhízott. Haja még meglehetősen sűrű, fekete, s csak néhány ezüstös fürtöt rejt. Kisérője közölte velem, hogy az amerikai zeneszerzők egyesülete tetőtől-talpig kiöltöztette a teljesen lerongyolódott embert. Mikor 1945-ben beszállították ide, oly súlyos beteg volt, hogy orvosai közeli halálától tartottak. Most semmi nyomát sem mutatja betegségének. De a kép azonnal megváltozik, amint beszélni kezd.

Szájára illesztett ujjal közeledik hozzám.

— "Pszt, pszt!" — és ijedten néz körül, hogy vajjon a várószoba ajtaja be van-e csukva.

Nem beszél, csak alig érthetően suttog. Amit mond, még érthetlenebbé válik, mivel elfelejtette feltenni műfogsorát. Suttagó obszérgetésünk folyamán le nem veszi ujját a szájáról, hogy senki más ne hallja, mit mond.

Ábrahám Pál egy elmeháborodott különleges világában él. Ez az ő világa: a múltja. Elmeséli, amennyire már meg lehetett érteni —, hogy Hammerstein Amerikában is elő akarja adni a "Bál a Savoyban"-t és ezért tízezer dollárt ígér neki.

Átadok neki egy svájci újságcikket, mely a "Hawaii rózsája"ról szól. Kitépi kezemből és zsebébe gyüri. Aztán hirtelen megelégedi a társalgást, feláll és elbucsuzik.

Megkérdezem, nem volna-e kedve szerzeményeiből zongorázni valamit. Az ápoló beleegyezőleg bólint és ami most következik, borzadállyal tölt el.

A zongora körül betegek ülnek, néhányan szörnyű arckifejezéssel. Mások teljesen bárgyu arccal ácsorognak. Ábrahám Pál leül a zongorához és játszani kezd. A betegek nem figyelnek rá. A zeneszerző összes melódiáira jól emlékszik még. Ugy játszza, őket, mint egykor, szabadon, elegánsan és még mindig jó technikával. De észre sem veszi, mily szörnyű hangszerezen játszik, — lehangolt, fahangu, zörgő masinán. Nem vesz észre semmit a borzalmas hangokból, csak önfeledten zongorázik. Aztán egy akkord dal hirtelen befejezi és szó nélkül eltűnik, szobájába rohan, melyet 14 más lakóval kell megosztania.

Székény nincs a szobájában. Reggel 5:30-kor fel kell kelnie és este 7:30-kor lefeküdni. Lépcsőket kell sepernie és a folyosót surolnia. Ápolója szerint a legszelidebb és legbarátságosabb betegek közé tartozik.

Betegsége akkor kezdődött, mikor Cubából a USA-ba kapott beutazási vizumot. Akkor a "Bál a Savoyban" előadását várta, melyet beígértek neki. Hirtelen megállt a forgalmas utca közepén és a járókelők csodálkozására egy láthatatlan zenekart kezdett dirigálni. Így szállították a creedmoori intézetbe, melyet azóta sem hagyott el.